

BLUMENTÁL

Ročník XXVI

Číslo 9

September 2015

Ovocie (ne)spravodlivosti

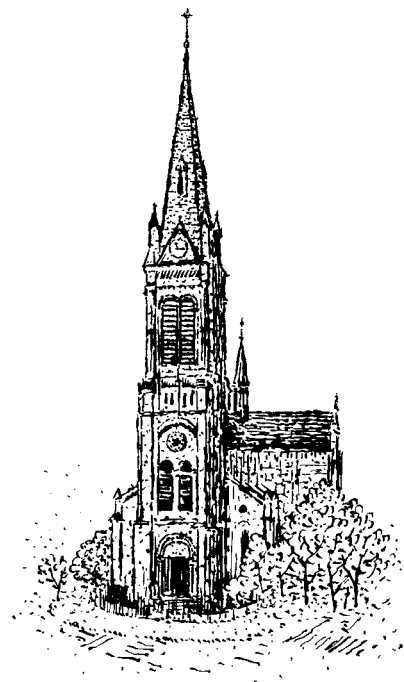
Hneď na začiatku septembra nasledujú po sebe dva dni spojené s dôležitými historickými udalosťami. Bolo to 1. septembra 1939, keď napadnutím susedného Poľska začala druhá svetová vojna. A 2. septembra 1945, keď Japonsko podpísalo bezpodmienečnú kapituláciu, sa oficiálne táto svetová kataklizma skončila. Ale pokojné časy nenastali. Namiesto toho sa vynorili a vynárajú nové hrozby. Práve v tomto období, keď aj ústami pápeža Františka môžeme povedať, že nový globálny konflikt – „tretia svetová vojna, akoby už po častiach začala“, čoraz vážnejšou témou, ktorá rezonuje vo svete aj u nás, je problém utečeneckej krízy a obavy, ktoré s tým súvisia – rastúca islamizácia nášho kontinentu.

V rámci série úvodníkov, v ktorých sa v Roku zasväteného života venujem reholiam, resp. otázkam, na ktoré sa snažili spoločenstvá Bohu zasvätených osôb odpovedať, chcem v tomto septembrovom čísle poukázať na spôsob, ako sa mníšske rády a rehoľné komunity snažili riešiť vzťah kresťanskej Európy k svetu islamu. Zameriam sa pri pohľade do minulosti na tri kategórie, nakoľko každá z nich ponúka iný spôsob riešenia, ktoré určitým spôsobom sú použiteľné aj v súčasnosti: rytierske rády, rehole mercedárov a trinitárov a napokon sv. František Assiský a jeho duchovná rodina.

Nielen historici, ale aj bežní ľudia, veriaci i neveriaci, sú akoby magnetom priťahovaní témou križiackych výprav. Ide o záležitosť, ktorá sa často používa na kompromitáciu Cirkvi. Čo má spoločné vojenský duch križiakov s odpúšťaním a láskou Evanjelia? Ako došlo k vzniku rytierskych rádo, akými boli legendárni templári, maltézske rytieri, resp. johaniti alebo Rád teutónskych (nemeckých) rytierov? Často sa poukazuje na negatíva, spojené s ich pôsobením v minulosti: okrem rozpaky vyvolávajúceho používania násilia formou vojenskej sily aj vyslovené hriechy, či už išlo o vyplnenie kresťanského Carihradu kresťanskými križiakmi, alebo mocenské ambície a hromadenie hmotného bohatstva na úkor pravej zbožnosti, čo sa stalo osudným v prípade templárov, zosvetšené zmýšľanie, ktoré sa prejavilo u nemeckých rytierov v dobe reformácie, keď územie ich Rádu na teritóriu našich severných susedov (v tom čase Prusko) bolo pretvorené na svetské kniežatstvo a ich veľmajster Albrecht Brandenburský sa oženil. Pri pohľade na históriu je potrebná veľká miera empatie – ochoť hodnotiť veci minulosti očami jej súčasníkov. Svätá zem – miesto také vzácne každému kresťanovi, keď sa ocitla v rukách moslimských Saracénov, nielen prestala byť bezpečným regiónom, ale púť sa stala prakticky nemožnými. Človek stredovekej mentality, ktorej nechýbala tvrdosť a prisnosť, ale ani sa nevyznačoval falošnou pseudo-humanitou, ktorá pochováva moderný svet, túžil oslobodiť a späť vydobýť miesta, ktoré sú nám veľmi drahé. Dnes už aj sekulárni historici zmiernujú svoj negatívny tón a považujú myšlienku organizovania križiackych výprav za obranné vojny. Vieme si predstaviť, čo by robili moslimovia, ak by niekto cudzí obsadil ich Mekku a Medínu? Nezazlievame preto takým osobnostiam, ako bol sv. Bernard, že napísal dielo *Na chválu nového rytierstva*, ktorým nadšene propagoval myšlienku rytierskej rehole, konkrétne templárov, ktorým pripravil aj rádové pravidlá. V prípade rytierskych rádo a myšlienky križiactva sa neprijemne prelína a zráža duch evanjeliových ideálov a konkrétne vykryštalizovanie pomerov danej doby a snahy tieto problémy riešiť. Ako píše historik Ludwig Hertling, „rytierske rády boli prívlemy viazané na dobu a feudálne riadenie, preto nenadobudli v Cirkvi trvalú dôležitosť“. Ich nadčasový význam však vidí v oživení zmyslu pre šírenie viery a vypracovaní organizovanej charitatívnej činnosti. Naša katolícka televízia Lux pred časom prezentovala sériu dokumentárnych filmov *Križové výpravy*. Jeden zo spolupracovníkov tohto diela, dokumentarista Marek Poláček poukázal na odkaz týchto výprav pre súčasného kresťana: „Neviem, kto by bol dnes ochotný odísť do Iraku obraňovať kresťanov, investovať do výzbroje a cesty troj- až päťročný plat, putovať do neznáma a vedieť, že sa každý druhý člen výpravy nevráti domov... Oni to boli ochotní urobiť pre Krista, pre záchranu kresťanov a záchranu svojej duše.“ Ak sme si mysleli, že toto pre Cirkev ošemetné obdobie máme za sebou, barbarstvo tzv. Islamského štátu aj voči kresťanom nám sťažuje alibistické postoje. Ako prehlásil arcibiskup Mamberti, jedna z kľúčových osobností Vatikánu, „títo teroristi vyhnaní kresťanov a ďalšie menšiny z ich domovov a obrali ich o majetok, predali ženy do otroctva, naverbovali mladistvých za vojakov a bezohľadne eliminovali tých, ktorí im stáli v ceste, ba nezdržali sa ani križovania, stinania hláv a páchania masových vražd. Svätá stolica podporuje mierové riešenia konfliktov, ale za určitých okolností nevyklučuje ani použitie sily, aby zastavila nespravodlivého agresora a chránila prenasledovaných“.

Iný, od rytierskych rádo odlišný prístup k islamu, nachádzame v rehoľných spoločenstvách trinitárov a mercedárov. Rehoľa trinitárov je nám blízka aj preto, že chrám v centre Bratislavy známy ako Trojička je zasvätený ich zakladateľovi sv. Jánovi z Mathy a slúžil ako kostol trinitárov až do jozefínskych reforiem. Obe rehole sa vyznamenali najmä v oblasti Stredomoria, ktoré sužovali nájazdy moslimských pirátov, pričom mnoho kresťanov skončilo ako otroci v severnej Afrike. Trinitári aj mercedári sa pri vstupe do rehole vzdávali svojho imania, aby mali za čo vykupovať kresťanských otrokov a skladali sľub, že v prípade nedostatku prostriedkov na vykúpenie sami zostanú v otroctve u mohamedánov ako náhrada za kresťanského zajatca. Obe rehole boli v tomto diele veľmi úspešné. Dvojica anglických trinitárov po schválení ich rehole v r. 1198 už pri prvej výprave do Afriky priviedla späť 186 kresťanských zajatcov. Mercedári, ktorým organizačne veľmi pomohol dominikán sv. Rajmund z Peňafortu, pri prvej výprave do oblasti Španielska okupovaných Maurami, priviedli späť 400 zotročených kresťanov. Odhaduje sa, že takto zachránili približne 70 tisíc kresťanských zajatcov. Málokto vie, že medzi vykúpenými otrokmi bol aj slávny autor románového hrdinu *Dona Quijota*, spisovateľ Cervantes. Skôr než ho vykúpili, pokúsil sa neúspešne trikrát o útek z muzulmanského žalára v Alžírsku, kde strávil päť rokov. Myšlienka vykúpenia kresťanov z moslimského otroctva bola veľkokorysá a hrdinská. Na strane druhej je otázne, či sa tým nechtiac nezvyšovali ambície berberských pirátov podnikat' nájazdy na pobrežie kresťanských krajín nielen kvôli koristi a obchodu s otrokmi, ale aj vydiaraniu s výkupným najmä v prípade osôb, ktoré mali vysoký spoločenský status vo svojej do-

(Dokončenie na s. 7)

... Sedembolestná Matička,
obráť svoje milosrdné oči na nás,
ktorí tu pred Tvojím oltárom kľačíme
a s detinskou prítlunosťou
pod tvoj materinský plášť sa utiekame
ako vďačné deti k dobrej Matke
slovenského národa.

Teba vzývali naši otcovia a matky už tisíc
rokov,

lebo horela láska nášho rodu k tebe,
Matka Božia,

a v tebe s dôverou a pravou pobožnosťou
skladali svoju nádej.

A ty, dobrá Matka, plná milosti,
cez tisícročia v každý žalostný čas z neba
vysokosti

obrátila si svoje ľútostivé oči na nás.

Ako ranná dennica svietila si nášmu
národu

svetlom pravej viery.

Zastala a chránila si nás od zahynutia,
Matka dobrej rady.

A preto od čias svätého apoštola Metoda
zaznievajú nám vršky i kvetnaté údolia

a vznáša sa zbožný hlas tvojho národa
po všetkých končinách slovenskej krajiny:

Ty jediná pomocnica naša, po Bohu nad
teba nemáme...

... A teraz, dobrá Matka naša,
panuj svojou duševnou vládou
nad svojím slovenským národom;

chráň svoju slovenskú krajinu

a nás, ktorí sa Ti oddávame telom i dušou
a zostaň s nami, aby sme ťa mohli chváliť
a velebiť

na veky vekov. Amen.

**Z modlitby obetovania sa slovenského
národa Panne Márii, patrónke slovenskej
krajiny (23. marca 1947 – zdroj:
Róbert Letz: Sedembolestná Panna
Mária v slovenských dejinách
(PostScriptum 2014)**

Bude slávenie liturgie vrcholom nášho duchovného života? IX. časť

V mene Otca i Syna i Duchu Svätého. Pri oltári sa stretávame ako veriaci ľudia. Začíname vyznaním viery, keď urobíme na sebe znak Svätého kríža. Pripomíname si moment sviatosti krstu, keď sme boli uvedení do života Najsvätejšej Trojice. Ako málo si však uvedomujeme túto skutočnosť napriek tomu, že denne azda mnoho ráz sa značíme znakom spásy, Kristovým atribútom najmocnejším a najvyšším.

Čo si myslíme o Kristovi, ktorý visí na tomto kríži? Azda práve **prežehnaním sa ukazujeme výrazne, čím je Kristus pre nás!** Možno si to ani neuvedomujeme, a to je práve tá naša tragédia. Keby sme mysleli na to, že **každým prežehnaním sa by sme mali nielen vyznávať svoju vieru, ale uvedomiť si, že týmto znakom maľujeme obraz alebo karikatúru Krista**, a nielen jeho, ale istým spôsobom aj seba samých, azda by sme už konečne znak kríža dokázali robiť ako slávenie liturgie, teda dôstojne a výrazne ako opravdiví svedkovia Zmŕtvychvstaleho.

V tomto mesiaci Cirkev osobitným spôsobom slávi sviatok **Povyšenia Svätého kríža**. Okrem Veľkého piatku, kedy však pred krížom stojíme ako pred najväčšou potupou Boha v dejinách ľudstva a snažíme sa priniesť Bohu svoje zadosťučinenie za nekonečnú urážku ľudstva, v tomto mesiaci chceme kríž vyzdvihnúť ako nástroj povýšenia človeka a začiatku jeho ospravodlivenia samým Bohom. Naozaj si musíme uvedomiť nutnosť spojenia týchto dvoch dní v našom živote a konečne dať znaku kríža náležité a dôstojné miesto v našom živote, a tým aj v živote sveta. Potrebujeme sa naučiť konať dennodenne liturgiu kríža v plnej dôstojnosti. Uvedomiť si zjavenie Boha cez kríž! Bez kríža a jeho poznania nikdy nespoznáme Boha! Položme si otázku:

Čím je kríž v našom živote?

Pomôžem si časťou úvahy ThDr. Martina Kolejáka, PhD., vysokoškolského pedagóga Teologickej fakulty KU v Košiciach – Inštitúte biskupa Jána Vojtašáka v Spišskej Kapitule: „Niektorí v kríži vidia len historickú pamiatku a ani nechcú rozmýšľať, čo im má pripomínať. Iným možno aj prekáža. Azda sú aj takí, čo naň pozerajú s nenávisťou. Kto všetko videl Ježiša zomierať na kríži a čo si o ňom mysleli? Predovšetkým tam boli **tí, čo šli okolo** (Mt 27, 39). Ide o bežných ľudí, ktorí žili všedný každodenný život. Potom tam boli **veľkňazi, zákonníci a starší** (porov. Mt 27, 41). Veľkňazi boli zodpovední za kult, zákonníci za náuku (teológovia) a starší za právo a administratívu židovskej komunity (politici). Nakoniec Biblia spomína zločincov, čo boli s **ním ukrižovaní** (Mt 27, 44). Teda nejde len o členov usporiadanej spoločnosti – ľud a jeho predstaviteľov –, ale sú tam aj tí, čo boli vylúčení z civilnej spoločnosti, ktorí patrili k spodine spoločnosti. Všetky tri kategórie

osôb majú spoločné to, že nechápu, o čo ide. „Tí, čo šli okolo“, jednoduchí ľudia, potriasali hlavami a dokonca urážali Ježiša slovami: *Ty, čo zboríš chrám a za tri dni ho znova postavíš, zachráň sám seba! Ak si Boží Syn, zostúp z kríža!* (Mt 27, 39 – 40). Veľkňazi so zákonníkmi a staršími dospeli až k tomu, že sa mu posmievali hovoriac *Iných zachraňoval, sám seba nemôže zachrániť. Je kráľom Izraela; nech teraz zostúpi z kríža a uveríme v neho* (Mt 27, 42). Zločinci, čo boli s ním ukrižovaní, ho takisto tupili (Mt 27, 44).

Tajomstvo ukrižovaného Boha je také veľké, že nikto ho nedokáže pochopiť čisto ľudsky. A predsa, toto je divadlo kríža, kde sa zjavuje Boh. V tvári Ukrižovaného poznávame pravého Boha. Kto si predstavuje Boha len ľudsky, čiže ako toho, ktorý má najväčšiu moc, česť, slávu a všetko právo, ako toho, kto by si mal nasilu vymôcť vládu nad celou zemou, podobá sa ľuďom, ktorí sa ocitli pod Ježišovým krížom a hovorili si: On nie je Boh, Boh sa nemôže zjaviť v smrti na kríži. Avšak **Boh, ktorý je láska, dobrota a milosrdenstvo, sa zjavuje práve na kríži.** Skutočná všemohúcnosť je tá, ktorá je schopná stať sa z lásky bezbrannou, ktorá je schopná prijať z lásky aj smrť. **Kríž je rozhodujúcim okamihom zjavenia Božej lásky.** Boží Syn sa úplne vydáva do rúk ľudí ponechajúc na človeka, aby s ním urobil, čo chce.

Iného začínam uznávať v okamihu, keď ho prijímam tak radikálne, že pripustím jeho slobodu aj vo vzťahu k sebe natoľko, že môže urobiť so mnou, čo chce. Toto je pravý náboženský princíp, čiže absolútne a bezpodmienečné uznanie existencie iného. A to urobil Boh vo vzťahu k nám. Boží Syn prišiel, aby bol vydaný do našich rúk. *Veď Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna* (Jn 3, 16) a Syn tak miloval Otca, že urobil všetko preto, aby svet videl, ako ho miluje a poslúcha. Otec chcel, aby svet spoznal, že Boh ho miluje, a tak spoznal jeho pravú tvár. To znamenalo pre Syna

vydať sa do rúk ľudí. Keď sa Syn vydáva do rúk ľudí, úplne sa spolieha na Otca a plní jeho vôľu, aby ľudia poznali jeho lásku. Preto vtedy, keď ho na kríž pribije zloba sveta, keď by človek mohol hrdod vyhlásiť, že Boh je mŕtvý, prvýkrát má možnosť vidieť neprávosťou a zlom raneného a zohaveného Boha. Ale práve tu môže ľudské srdce zvolať: *Skúste a presvedčte sa, aký dobrý je Pán* (Ž 34, 9).

Ukrižovanie nám zjavuje Boha

Tu človek poznáva Boha, pretože môže vidieť, až do akého bodu ide jeho láska. Ale tu sa ukazuje aj to, ako Boh pozná človeka. Dnes mnohí nie sú schopní pozeráť sa na ľudí inak, iba ako na nejaké veci, predmety, akoby zabúdali, že ide o osoby. Osobu poznávame prostredníctvom jej vlastných prejavov. A to sa stane, keď sa môže prejavíť, pretože sa cíti byť milovaná.

Na poznanie je teda potrebná pokora, pretože iný sa nechá poznať iba vtedy, keď stojí pred niekým, z koho nemá strach. Dá sa to pochopiť, ak sa vrátíme do obdobia, keď ešte boli v domoch sluhovia. Ak sa páni domu hádali a náhodou prišiel kňaz, starosta alebo iný vážny človek, okamžite sa prestali hádať, no len čo odišiel, pokračovali v hádke. Ak náhodou vošiel sluha, páni sa bez hanby aj bili pred jeho očami, pretože sluha bol bezvýznamný. Na otázku, kto skutočne pozná pánov domu, je odpoveď jasná: iba sluha. A Ježiš sa stal sluhom poslušným až na smrť na kríži (porov. Flp 2, 7) a sluhom takým pokorným, že aj sluha ho mohol udrieť do tváre (porov. Mk 14, 65). Boh sa tak ponížil, že človek pred ním nepocituje nijaký strach, preto sa môže prejavíť v celej svojej neprávosťi, za ktorú sa normálne hanbí a ktorú skrýva aj pred sebou samým. Dokonca zlo, ktoré človek ukrýva, robí z neho neurotika a duchovne chorého človeka.

Pri ukrižovaní sa teda zjavuje najtemnejšia stránka človeka, keďže ide o kriminálny čin, ktorý pácha, a keď aj Ježišovi najbližší ukazujú svoju krehkosť. Apoštoli sa rozutekali. **Kristus na kríži oslavuje Boha Otca.** Na neho sa vzťahujú slová žalmu: *Tvoje meno chcem zvestovať svojim bratom a uprostred zhromaždenia ťa chcem velebiť* (Ž 22, 23). Pod krížom boli aj takí, čo dokázali spoznať skutočnosť, ktorá sa odohrávala pred ich očami. Stotník zvolal: *Tento človek bol naozaj Boží Syn* (Mk 15, 39). Bola tam aj Panna Mária a svätý Ján, ktorí kontemplovali tajomnú Kristovu agó

niu. Srdce chápe srdce. Svätý Otec Fran-tíšek povedal: **„Bez plaču, plaču v srd-ci nemôžeme nikdy pochopiť toto tajomstvo.“** Ide o plač kajúcnosti. My potrebujeme kajúce srdce na pochopenie tajomstva kríža. V tajomstve utrpenia sa ukazuje veľkosť človeka. „Trpím, teda som“ – v tomto zmysle interpretoval Nikolaj Berdjaev známy Descartov výrok. V utrpení človek buď podľahne pokušeniu alebo sa stane podobným Kristovi. Utrpenie je ako skúška ohňom: môže očistiť a zušľachtiť kov, alebo ho môže zredukovať na odpad. Utrpenie je priestorom na pokušenie a táto skúsenosť je mimo-riadne živá v živote človeka. Symbolom tohto stáleho pokušenia človeka je Božia Matka pod krížom. Cirkevní otcovia vysvetľovali Simeonovo proroctvo o meči, ktorý prenikne jej dušu (porov. Lk 2, 35) ako pochybnosť, ktorá prebodla srdce Nepoškvrnenej pod krížom. O čom mohla pochybovať? Ide o niečo podobné, ako v prípade svätého Jozefa. Ježišov pestún nedokázal sám prísť na to, že ten, ktorého počala Mária, je Boh, nedokázal pochopiť jeho Božstvo. Ale jeho roz-paky sú ako ranná srieň pred východom slnka. Anjel mu vo sne oznámil to, čo apoštoli budú ohlasovať verejne po celom svete. Po krátkom nepokoji sa stáva po Márii prvým veriacim, ktorý prijíma základnú kresťanskú dogmu: pravý Boh z Boha pravého... sa stal človekom. Podobné pochybnosti mala Mária pod krížom. Ona sa však trápila nad niečím iným. Panna Mária ani jediný okamih nepochybovala o Božstve svojho Syna, ale bola znepokojená, keď ho videla tak pokoreného ako človeka.

Kto by sa odvážil myslieť, že takto bude za taký krátky čas trpieť ten, ktorého anjel predpovedal ako dediča Dávidovho trónu, ktorého kráľovstvu nebude konca (porov. Lk 1, 33)? Má zmysel stať sa človekom, trpieť a zomrieť bez toho, aby svet spoznal jeho slávu? Sám Kristus odpovedá Márii na tieto pochybnosti. **Z kríža ju učí múdrosti kríža** (porov. 1 Kor 1, 17 nasl.): **vidieť Božiu slávu v ponížení, večný život v smrti. Z kríža učí Syn svoju Matku poslednému stupňu múdrosti, čiže výkupnému zmyslu utrpenia a smrti.** Kristus nás vykúpil svojim krížom a zmŕtvychvstaním.

Kresťania mali kríž vždy vo veľkej úcte

Kríž je ich najdrahším symbolom a ochranným štítom. **Všetko začínali znamením kríža:** modlitbu, prácu, rôzne podujatia. Pavol Strauss, konvertita zo židovstva, píše: „Keď sa prežehná ťažkou rukou silný chlap, keď sa pomodlí Otčenáš a Zdravas na dajaký úmysel, je v tom toľko intenzity a také mohutné kráčajenie do stredu Božstva, že sa ani nedá prirovnať ku kadejakým málokrvným intelektualistickým meditáciám a barokovým individualistickým duševným pri-vátnym náboženským čakčákam.“

Veriaci rodičia dávajú deťom krížik

na čelo od narodenia, každý večer ich požehnávajú pred spaním. Matka dáva krížik na čelo každému dieťaťu každý deň, keď odchádza z domu do školy alebo niekde inde. Vie, že ona ho nedokáže všade uchrániť pred zlom, že dieťa bude musieť zápasíť s pokúšaním diabla, preto ho zveruje do ochrany samého Boha. Jedno dieťa sa vrátilo spoza dverí: Mama, zabudla si mi dať krížik. Páter Amorth, exorcista rímskej diecézy, hovorí: „Ak otec často žehná vlastného syna, jeho požehnanie majú pozitívny účinok, oveľa pozitívnejší, ako keď žehná matka. Preto ak otec znásilní svojho syna, efekt môže byť devastujúci.“ Rodičia požehnávajú deti aj pred odchodom do cudziny za prácou, alebo keď kvôli niečomu inému opúšťajú na dlhší čas domov. Samozrejme je aj požehnanie dieťaťa pred vstupom do manželstva alebo zasväteného života. **Kresťania sa nielen značia znakom kríža, ale kríže majú vo svojich príbytkoch, na pracoviskách, na poliach. Samozrejme, že majú aj kríže, ktoré nosia na hrudi.** Páter Amorth, keď spomína na exorcizmy, hovorí, že v niektorých prípadoch sa démon stretol s prikazmi, ktoré boli silnejšie ako jeho vôľa. Páter sa ho napríklad opýtal: „Čo treba robiť, aby sa človek vyhol urieknutiu?“ Diabol viackrát veľmi silno vzdoroval, ale nakoniec bol donútený odpovedať: „Nosíť na prsiach požehnaný kríž.“ Kristus je oveľa silnejší ako všetka diabolská moc. **Kto je v Kristovej milosti, nad tým nemá moc nijaké urieknutie, po-čarovanie a mágia. Kristus porazil diabla svojim krížom: Zotrel dlžobný úpis, ktorý bol svojimi nariadeniami proti nám a prekázal nám, a odstránil ho tým, že ho pribil na kríž. Odzbrojil kniežatstvá a mocnosti, verejne ich predviedol a v ňom triumfoval nad nimi** (Kol 2, 14 – 15). **Niet divu, že sa diabol tak bojí kríža, a preto by ho chcel odstrániť.**

Zápas o možnosť nosiť kríž

Nosiť kríž je dobrá a odporúčania hodná vec. Preto prebieha aj zápas o možnosť nosiť kríž. V roku 1996 zakázal zamestnávateľ Nadii Eweidaovej, zamestnankyni britských aerolínií, nosiť maličký strieborný krížik na retiazke na krku. Keď vzdorovala, dostala neplatené voľno. Aerolínie tvrdili, že nosiť krížik nie je zakázané, musí byť však skrytý pod uniformou. Alexander Solženecyn v diele *Súostrovie Gulag* spomína verše, za ktoré dostala poetka Táňa Chodkevičová v sovietskom Rusku desať rokov žalára: „Modliť sa môžeš slobodne, ale... tak, aby ťa počul iba Boh.“ Kresťanka Nadia Eweidaová sa s aerolíniami súdila o svoje právo nosiť drobný symbol viery v Ježiša Krista. Neuspela. Súd rozhodol, že zákazom nosiť kríž nie je diskriminovaná. Šalamúni v talároch ešte vyslovili kuriózný dôvod, prečo z rovnakého dôvodu nemožno zakázať symboly iných náboženstiev ako súčasť pracovnej uniformy. Každý, kto navštívi Londýn, si

všimne, že niektorí policajti – moslimovia majú na hlave namiesto helmy turban. Niektoré moslimky nosia k uniforme na hlave šatky. Podľa súdu tieto symboly viery nemožno zakázať, lebo sú príliš veľké a nemožno ich ukryť. Pre krížik prišla o miesto aj zdravotná sestra Shirley Chaplinová z nemocnice v Exeteri. Nosila ho od svojej konfirmácie celých tridsať rokov a odmietla ho sňať potom, čo jej to nadriadení prikázali s tým, že si musí vybrať medzi krížom a pracovným miestom. Ako kompromis jej navrhli, že krížik môže nosiť v peňaženke. Zvolila si krížik a Ježiša Krista. S nemocnicou sa súdila, ale spor prehrala na jar 2010. Obidve tieto ženy sa obrátili na Európsky súd pre ľudské práva. Ten vyniesol rozsudok 15. januára 2013, ktorý v prvom prípade uznal právo žalujúcej, ale v druhom prípade nie.

Má kresťan právo nosiť kríž?

V jednom denníku si všimli zaujímavú skutočnosť: „Vládne odmietnutie princípu, že kresťania majú právo v práci nosiť znak svojej viery, sa objavilo potom, čo predstavitelia Rímskokatolíckej cirkvi v Británii ostro protestovali proti zámeru vlády legalizovať manželstvá osôb rovnakého pohlavia.“ V Taliansku istá žena požiadala o odstránenie krížov zo školy v Abano Terme neďaleko Padovy, ktorú navštevujú jej dve deti. Európsky súdny dvor pre ľudské práva v Štrasburgu v roku 2009 rozhodol, že prítomnosť krížov v triedach talianskych škôl porušuje „práva rodičov vychovávať svoje deti podľa vlastného presvedčenia“ a rovnako porušuje „slobodu vyznania žiakov“. Talianskej vláde nariadil, že má navyše zaplatiť žene odškodnenie vo výške päťtisíc eur za morálnu ujmu. To šokovalo taliansku verejnosť. Začali vo veľkom kupovať kríže a umiestňovať ich aj do tých úradných miestností a školských tried, kde dovtedy neboli. Taliansko sa odvolalo proti uvedenému rozsudku. Na Európskom súde sa rozhodol zastupovať Taliansko aj židovský advokát Joseph Weiler, bývalý profesor práva z Harvardskej univerzity. Na vysvetlenie svojho rozhodnutia prijať túto úlohu hovorí: „Ak sa niekomu upiera jeho náboženská identita, neuznáva sa tým identita každého iného náboženstva, teda ani môjho.“ 18. marca 2011 súd vydal rozhodnutie, ktorým uznal právo umiestňovať kríže v školách. To, čo sa deje dnes vo svete, je len pokračovaním starej totalitnej ideologickej praxe. Odstraňovanie krížov komunistickou mocou z **pracovísk, škôl, dokonca aj z veží kostolov, je starším dobre známym.**

Lekár Lovecký spomína na situáciu v skalickej nemocnici po nástupe komunistov k moci v polovici minulého storočia: „V nemocnici bolo trinásť primárov, títo boli predvolaní a oznámili im, že musia prestať chodiť do kostola alebo aspoň v Skalici. Pri nemocnici bol kostol Milosrdných bratov. Tam tie primár-

ske rodiny chodili a spravidla, keď bolo veľa ľudí, sedávali v *kapličke*, no po tejto akcii prestali chodiť do kostola v Skalici, okrem pána primára Pavla Straussa. Vtedy sa politické authority trochu zháčili, lebo vedeli o jeho odborných kvalitách a potrebovali ho, a tak mu to do určitého času tolerovali, kým sa vyškolili alebo už boli známi lekári, ktorí by boli schopní zastúpiť ho alebo boli politicky oddaní, a keď jeho odbornú a etickú zdatnosť zďaleka nedosahovali. Keďže to bola nemocnica Milosrdných bratov, každá izba mala križ. Tieto križe sa postupom času likvidovali a zostal iba križ na operačnej sále, kde operoval primár Strauss. Tak prišiel predseda strany a zmetákom tento križ zrazil dole, korpus sa rozbil a vtedy si pán primár kľakol, pozbieral ho a povedal, že keď tu nebude ten križ, nebude tu ani on. Križ zlepil a mali ho doma v kuchyni. To viem zo spomienok, lebo ja som ma vtedy 12 rokov – uzatvára doktor Lovecký.

Strauss na to reagoval vo svojich úvahách: **„A Boha vyhodili ako splesnený chlieb za mesto ľudstva, na verejné smetisko večnej nehanobnosti. A Boha denne vyhadzujú na dlažbu, vylučujú z našich kancelárií a ordinácií, z našich fabrik a laboratórií, z našich divadiel a koncertných siení, z našich manželských spální a z našich detských izieb. A Boha denne vyhadzujú na chladnú dlažbu nášho myslenia.“**

Dnes prebieha znova zápas o právo vyznávať vieru v pravého Boha, ktorej symbolom je križ. Križ je zároveň symbolom: kultúrnej identity Európy; lásky, nie nenávisť; zjednotenia, nie rozdelenia; solidarity, nie egoizmu.“

Môj postoj ku križu?

Tu na okamih prerušíme úvahu Martina Kolečáka a zamyslime sa nad sebou, svojím postojom ku križu ako znaku Krista a konečne si položíme otázku: Aký križ robím na sebe, aký obraz Krista i seba maľujem prežehnaním sa, alebo prežehnaním sa? A potom, ak sme úprimní, môžeme si odpovedať: „Križ v mojom živote je znakom, a nielen znakom, je spásou a záchranou. A to je naozaj výzva. Teda malo by mi na ňom veľmi záležať. A to o to viac, že znak križa je dnes terčom, na ktorý sa neustále útočí a to veľmi cielene. Odstraňovanie križov zovšadiaľ, dokonca vo Francúzsku zavádzia aj ako charakteristická črta sv. Jána Pavla II. (nariadenie úradov vo Francúzsku odstrániť z pomníka tohto svätca križ, teda nielen v Číne!, ale aj v „demokratickom Francúzsku“, prvorozenej dcére Cirkvi, ako sa táto krajina cez stáročia hrdo nazývala!) sa nezačína len vydaním zákonov, ktoré porušujú elementárne ľudské práva, práva na slobodu vyznania a jej prezentovanie, ale začínajú laxným prístupom k tomuto znaku v našom duchovnom živote.“

Nenávisť voči križu podnecuje vždy zlý duch, duch temnosti. On zväzda človeka k hriechu. On je ničiteľom skutočnej lásky. On chce rozdeliť tých, ktorí by sa mali mať najradšej – manželov a rodiny. On zasieva nepochopenie a hádky, ktoré niekedy končia rozvodmi a rozvratmi rodín. Diabol dnes ostro útočí na rodinu, ponúka „voľnú lásku“, iné typy vzťahov, iné typy vraj „rodín“. On vytvára nepriateľstvo aj medzi rodinami národov. Ľudstvo dnes tŕpne, či niektoré lokálne

vojny neprerastú do veľkých vojnových konfliktov. Mnohí sa obávajú útokov teroristov. Diabol chce vytvoriť na planéte chaos, vyvolať vojny, postaviť proti sebe národy a štáty.

Kristus prišiel zachrániť človeka, rodinu. My sme preto povinní chrániť každý ľudský život od počatia po prirodzenú smrť. Nikto nemá právo zabiť nevinného človeka. Kto je nevinnejší ako počaté dieťa? Ako niekto môže hovoriť o práve matky rozhodnúť o osude dieťaťa? Každá matka vie, že pod srdcom nenosí zubnú kefku. O akom práve nám to chcú teda hovoriť? My sme povinní chrániť manželstvo a rodiny. **Manželstvo existuje len medzi mužom a ženou.** Neexistuje žiadne alternatívne manželstvo. Spolužitie dvoch žien alebo dvoch mužov nie je manželstvo, a preto neexistuje ich právo uzatvárať manželstvo. Dnes treba dokazovať, že dva plus dva sú štyri. Človek, ktorý odmieta Boha, ničí človeka, ničí rodinu. Sám sa stavia na miesto Boha. Boh zostúpil na túto Zem, stal sa človekom. Uponížil sa „až na smrť na križi“ (Flp 2, 8). A človek sa neustále chce stať bohom bez Boha. Tu je koreň všetkého zla vo svete“ (Kolečák, M.: *Tajomstvo ukrižovaného Boha*. In: *Duchovný pastier, revue pre teológiu a duchovný život*. Trnava SSV 2015, roč. 96, č. 7.) Možno aj toto by nás malo viesť k tomu, aby sme si uvedomili svoju povinnosť evanjelizovať, a miesto, na ktorom stojím, zachrániť pre Krista aj dôsledným prežehnaním sa znakom križa, a teda maľovaním portrétu Krista vo verejnosti a maľbou obrazu i samého seba. **Daniel Dian**

SEDEMOLESTNÁ A RODINA DNES

Minulý rok sa konalo tretie mimoriadne generálne zasadanie Biskupskej synody (5. – 19. október 2014) na tému *Pastoračné výzvy rodiny v kontexte evanjelizácie*. Išlo o prvú etapu prác synody. Jej cieľom bolo vymedziť súčasný stav problematiky a otázky, ktoré sú v tejto súvislosti kladené. Budúci mesiac sa v Ríme uskutoční štrnásť riadne generálne zasadanie Biskupskej synody (4. – 25. október 2015) na tému *Povolanie a poslanie rodiny v Cirkvi a v súčasnom svete*. Pôjde o druhú etapu prác synody, ktoré sa zamerajú na hľadanie operatívnych smerníc pre pastoračiu ľudskej osoby a rodiny (porov. <http://rodina.kbs.sk/sekcia/podujatia/synoda-o-rodine>).

Ešte pred mimoriadnym zasadáním Biskupskej synody sa 20. februára 2014 v Ríme konalo konzistórium (stretnutie pápeža s kardinálmi), ktoré bolo zamerané na tému rodiny. Z poverenia pápeža Františka predniesol na ňom kardinál Walter Kasper príhovor, ktorý otvoril vnútrocirkevnú diskusiu (porov. *Evanjelium rodiny*, Dobrá kniha, Trnava 2014). Na kardinálove návrhy odpovedali významní cirkevní hodnostári a odborníci. Ich príspevky vyšli v knihe s názvom *Výtrvať v Kristovej pravde. Manželstvo a sväté prijímanie v Katolíckej cirkvi* (Konferencia biskupov Slovenska – Kanet, Bratislava – Kežmarok 2015). Kardinál Gerhard Ludwig Müller, prefekt Kongregácie pre náuku viery, vo svojom príspevku pripomína, že dnes v Pravoslávnej cirkvi existuje celá

škála dôvodov na rozvod, ktoré sú zvyčajne ospravedľňované odvolaním sa na tzv. pastoračnú zhovievavosť voči jednotlivým zložitým prípadom, pričom sa otvára cesta k uzavretiu druhého i tretieho zväzku, ktorých slávenie má kajúci (nie sviatostný!) charakter. „Táto prax nie je v súlade s Božou vôľou, ktorá je jasne vyjadrená Ježišovými slovami o nerozlučiteľnosti manželstva“ (G. L. Müller: *Nerozlučiteľnosť manželstva a diskusia o sviatostiach vo vzťahu k rozvedeným a znovu zosobášeným*, s. 125).

Náš arcibiskup Cyril Vasil', SJ, sekretár Kongregácie pre východné cirkvi, sa na záver svojej úvahy pýta: „Je rozumné myslieť si, že ťažkosti, ktorým musia čeliť kresťanské manželstvá v súčasnom svete, vyriešime znížením nárokov, ktoré na ne kladie princíp nerozlučiteľnos-

ti? Pomôžeme týmto spôsobom rásť dôstojnosti manželstva alebo iba starozákonným spôsobom – pre tvrdosť srdca – ponúkame placebo (neúčinné liečivo)?

Kristus priniesol do pohanského, barského a neveriaceho sveta svoj nový odkaz, ktorý je neslýchaný, revolučný. Jeho napĺňanie znamená ísť „proti prúdu“. Ježišovi učeníci sa pri ohlasovaní Dobrej zvesti neobávali, že prezentujú požiadavky príliš vysoké, nedosiadateľné alebo protirečiace kultúre tých čias. Dnešný svet, ako sa zdá, je rovnako poznačený novopohanstvom konzumu, pohodlnosti a egoizmu. Je plný barbarstiev páchaných čoraz modernejšími a čoraz nehumánnejšími prostriedkami. Viera v nadprirodzené princípy je dnes viac ako nikdy predtým vystavená posmechu. Toto všetko by mohlo viesť k presvedčeniu, že tvrdosť srdca je víťazným argumentom, pred ktorým sa musí skloniť aj jasnosť evanjeliovkej náuky o nerozlučiteľnosti kresťanského manželstva. Ako odpoveď na mnohé otázky, na mnohé pochybnosti a mnohé pokušenia vybrať

si kratšiu a širšiu cestu a znížiť latku pre tento existenciálny skok, ktorý sa koná vo veľkom zápase manželského života, vo všetkom tom zmätku a medzi mnohými protirečiacimi alebo mätúcimi hlasmi, ešte aj dnes zaznievajú Pánove slová: *Ale ja vám hovorím [...] čo Boh spojil, nech človek nerozdeľuje [...]* (Mk 10, 9). Napokon, majme na pamäti Pavlove slová: *Toto tajomstvo je veľké* (Ef 5, 32).“ (C. Vasíl, *Odlúčenie, rozviazanie manželského zväzku, rozvod a nový sobáš. Teologický a praktický postoj pravoslávnych cirkví – otázky a orientácie pre katolícku prax*, s. 104 – 105)

V tejto súvislosti si môžeme pripomenúť, že na počiatku úcty Sedembolestnej Panny Márie v Šaštine stojí udalosť uzdravenia manželského vzťahu Angely Bakíčovovej a Imricha Czobora, ktorému hrozilo strokotanie. Keď sa v manželstve v roku 1564 vracali v uzavretom koči do šaštinského kaštieľa, prepukla medzi nimi hádka, ktorá bola dôsledkom ich dlhodobej manželskej krízy. Jej príčinou bol hýrivý život grófa Imricha a je-

ho výbušná povaha. Manželská hádka vyvrcholila tým, že rozhnevaný Imrich dal zastaviť koč, manželku z koča vykázal a pokračoval v ceste. Uprostred tejto ťažkej skúšky sa Angela modlila k Páne Márii s prisľubom, že ak jej pomôže, dá zhotoviť jej zobrazenie. Po chvíli prišiel pre Angelu koč, aby ju odviezol domov. Tam ju čakalo prekvapenie: Imrich ju poprosil o odpustenie. A keď sa spolu rozprávali o celej udalosti, stotožnil sa s manželkiným prisľubom. Z vďačnosti dali zhotoviť drevenú sochu Sedembolestnej Panny Márie. Umiestnili ju na mieste vrcholiaceho konfliktu, aby sa tam, kde predtým triumfoval hnev, sprítomnilo víťazstvo lásky (porov. *Pastiersky list biskupov Slovenska na Slávnosť Bohorodičky Panny Márie* (1. 1. 2014); R. Letz: *Sedembolestná Panna Mária v slovenských dejinách*, Bratislava : Post Scriptum, 2014, s. 40 – 42). Takýto „zážrak“ potrebujú dnes naše vzťahy, manželstvá a rodiny; potrebuje ho celé Slovensko! Záleží od nás, či sa preň rozhodneme!

ThDr. Michal Vivoda

ZARADOVAL SOM SA...

Svätá omša je vrcholom každého dňa i týždňa. Preto sa ju snažíme čo najlepšie prežívať. Sú však aj situácie, v ktorých máme príležitosť vydať svedectvo aj navonok pred inými, možno neveriacimi.

Zaradoval som sa, keď mi povedali: „Pôjdeme do domu Pánovho“

Predstavte si situáciu, že by za vami prišiel spolužiak, s ktorým študujete alebo ste študovali na strednej škole a povedal by vám: „Hoci som pokrstený, nechodím do kostola, ale minulú nedeľu som sa zašiel pozrieť na omšu a videl som, že aj ty si tam. Viem, že pri omši si pripomínate smrť a zmŕtvychvstanie Ježiša, ale ináč tým vašim gestám a znakom nerozumiem. Pripadalo mi to ako divadlo, keď som videl ľudí ako vchádzajú do kostola a žehnajú sa nejakou vodou, kňaza, ktorý bozkal oltár, šiel hore po schodoch, žehnal sa, povedal *Pán s vami*, vyzval rozmýšľať nad nejakými hriechmi...

● Vieš mi to nejak vysvetliť?

Môžem skúsiť...

- Vieš, keď si pri vstupe do kostola namáčam prsty do svätenej vody a žehnám sa, pripomínam si, že som bol pokrstený v mene Otca i Syna i Ducha svätého.

- A ten bozk oltára? Oltár pripomína Krista a kňaz, keď ho pobožká, dotýka sa Krista a chce od neho vo svätej omši načerpať silu a lásku. A nielen kňaz, ale aj prítomní ľudia sa chcú posilniť.

- Vystupovanie kňaza hore k oltáru i ľudí (po schodoch do kostola) pripomína vystupovanie na Golgotu – Kristus ide za nás zomrieť.

- Prežehnaním sa, ktorým začína-

me svätú omšu, vyjadrujem, že chcem patriť Bohu a nie svetu. Robím pritom znak kríža: dotýkam sa čela – v mene Otca –, teda prosím Otca o múdrosť; dotýkam sa srdca – i Syna – prosím Ježiša o ozajstnú lásku – i Ducha Svätého – dotýkam sa ramien – prosím Ducha Svätého o silu, žiť ako kresťan.

- *Pán s vami* alebo *Milost' nášho Pána Ježiša Krista...* Ten úvodný pozdrav má poukázať na to, že na čele svätej omše nestojí kňaz, ale sám Kristus, ktorého kňaz iba zastupuje.

- Kňaz prečítal, za koho je obetovaná svätá omša a aj ja si mám dať svoj úmysel.

- A to uznanie hriechov ku ktorému nás vyzýva, je krátka chvíľa, ale môžem si tu spomenúť aspoň na jednu chybu, ktorú som urobil v ten deň. Vložím to do výziev: Pane, zmiluj sa... Zmiluj sa, veď vidíš aký som chudák, hriešnik.

● **Spolužiak je ďalej zvedavý:** „Videl som kňaza čítať z knihy, pobožkať knihu, niečo vysvetľoval a potom šiel na miesto a zvolal *Verím v Boha* a všetci spoločne recitovali. Veď keď ste v kostole – veríte, treba to azda opakovať?“

- To opakovanie každú nedeľu, že *Verím v Boha* mi má pomôcť, aby som si uvedomil, že verím nie preto, že tak robila babka alebo otec s mamou, ale naozaj si uvedomujem, že ja potrebujem Boha, ja som uveril a viem komu som uveril...

- Státie počas evanjelia je postoj pripravenosti na Boží rozkaz – čakám, čo mi Boh chce povedať. Napríklad, keď rytieri v stredoveku boli prítomní na svätej

omši, počas evanjelia si položili pravicu na rukoväť meča, teda čakali na rozkaz, ktorý chceli vykonať.

- Kňaz pobožká knihu, ale zastupuje nás všetkých. Ten bozk je podpisom, pečiatkou, súhlasom, že ja naozaj idem vykonať to, čo mi evanjelium povedalo.

- Prinášanie obetných darov – chleba a vína, teda plodín, ktoré sú na Blízkom východe nevyhnutnou súčasťou dennej potravy. S nimi predkladám Bohu celý svoj život, všetko čo mám...

● **Ľudia: Keď kňaz dvíhal hostiu a kalich, všetci ste boli úplne ticho a kľáčali ste. Zaujímavé...**

- To preto, lebo to je najväčšia chvíľa svätej omše. V rukách kňaza sa chlieb a víno premenili na telo a krv Ježiša Krista. Originálna poklona by bola, keby sme si ľahli úplne na zem pred Pána, ale my máme z toho aspoň čiastočný úkon – kľakneme si na obidve kolena... Neboj sa, že si zašpiníš nohavice alebo, že ťa budú bolieť kolena, ale kľakni, kľakni si, pretože máš pred sebou samého Boha...

● **Spolužiak pokračuje: Videl som ťa, že si sa postavil do radu a išiel si na prijímanie. Keď ťa tak v škole pozorujem, všimam si, že si oveľa trpezlivejší, poctivejší, nenadávaš, si ochotný. Azda to prijímanie ti dáva takú silu?**

- Áno, máš pravdu, bez toho by som to nedokázal.

● **A prečo vás na konci poslal preč tým, že povedal „Idte v mene Božom“? Nebolo by krajšie, keby vám poďakoval za účasť alebo otvoril diskusiu o tom, čo sa hovorilo?**

- Záverečným zvolaním nás kňaz posielal zostúpiť z kostolných schodov a ísť

do sveta povinnosti, práce, oddychu, no nesplynúť zo svetom, ale naozaj ísť v mene Božom – teda aj žiť ako kresťan. Toho Krista, s ktorým som sa stretol, mám priniesť aj do triedy, dielne, autobusu...

Na záver spolužiak dodal: Ty si ma prekvapil, ja som si myslel, že kresťania omšu berú ako formalitu, no ty vieš vysvetliť mnohé veci. Stretol som v tebe kresťana, ktorý vie, prečo verí a prečo chodí do kostola. Vážne rozmýšľam, že asi začnem aj ja chodiť do kostola...

Milí čitatelia časopisu *Blumentál*, svätá omša je také hlboké tajomstvo, že ju úplne nemôžeme pochopiť, ale sú v nej také úkony a symboly, ktorým keď porozumieme, budeme musieť zvoliť so žalmistom: *Zaradoval som sa, keď mi povedali, pôjdeme do domu Pánovho. Zaradoval som sa, keď som si uvedomil, že môžem ísť na svätú omšu.*

Ján Sitár, kaplán

Môže milosrdný Boh zahrnúť naveky?

Pár dní pred uzávierkou tohto čísla sme do redakcie dostali niekoľko mailov na tému: *Nie všetci ľudia budú spasení (I, II, III) s množstvom výrokov svätých a omilostených osôb o tom, ako ťažko je dosiahnuť spasenie, o tom, aké množstvo ľudí sa vrhá do zatratenia (dátum zdroja 17. júla, do redakcie prišlo 8. augusta). Sú tam napríklad slová sv. Filipa Neriho: „Tak veľa nešťastných ľudí zahynie, a tak málo sa zachráni“, slová Lucie z Fatimy: „Keď vezmem do úvahy ľudské správanie, len malá časť ľudského pokolenia sa zachráni.“ Podobných výrokov iba v jednom súbore bolo štyridsať, a k tomu slová Pána Ježiša o úzkej bráne, o tme, kde bude plač a škripanie zubami...*

Tie výroky človekom musia otriasť, no nebolo v úmysle redakcie reagovať na stránkach nášho časopisu. Zdá sa však, že táto otázka sa objavuje nielen na internete u nás, ale že má oveľa širší záber a môže súvisieť so skutočnosťou, že ľudia tohto tisícročia prestali veriť v spravodlivosť a v spravodlivú „odmenu“ (Boh je spravodlivý sudca, ktorý dobrých odmeňuje a zlých trestá) za zlo, ktoré sa šíri svetom, a spoliehajú sa viac na Božie milosrdenstvo, ako na Božiu spravodlivosť. Najnovšie číslo Svätla (z 23. augusta) uverejnilo zamyslenie P. Alaina Bandaliera o existencii pekla s titulkom: *Môže milosrdný Boh zahrnúť naveky?*, a tak v súvislosti so spomínanými súbornými na internete, ako aj so šírením nesprávnej interpretácie Božieho milosrdenstva, bude asi vhodné ponúknuť našim čitateľom jeho príspevok s názvom: *„Môžeme ešte dnes veriť v existenciu pekla?“*, v ktorom si autor kladie túto otázku a pokračuje: „Neodporuje to zjaveniu, že Boh je milosrdný?“ Môže

človek vôbec vykonať niečo, čo by mu mohlo prívodiť večný trest? V čase, keď sa aj mnohí teológovia „rozlúčili s diablom“, sa to stalo naliehavou otázkou. V nasledujúcom texte je odpoveď.

Tieto otázky sa dotýkajú chúlостivého bodu tak v oblasti našej viery, ako aj v oblasti mentality moderného človeka. Preto by som na tomto mieste chcel objasniť, čo učí Cirkev.

Katechizmus Katolíckej cirkvi poskytuje k tomu krátku syntézu zachovaného učenia, od ktorého sa nemôžeme vzdialiť, aj keď je možné nanovo ho formulovať.

Jadrom argumentácie tých kresťanov, ktorí pokladajú za neúnosné ešte dnes hovoriť o existencii pekla, je toto ich presvedčenie: Je vraj nemysliteľné, aby Boh nemohol niečo odpustiť. S týmto názorom úplne súhlasím. Áno, Boh odpúšťa vždy. No problém je v tom, že peko nie je nemilosrdný trest nemilosrdného Boha. Boh totiž nikoho „nezatvára“ do pekla. Je to sám človek, ktorý sa do neho zatvára aktom sebazničenia.

Dalo by sa povedať, že sám satan ostáva obklopený Božou nežnosťou. Svedčí o tom Kniha Múdrosti: *Ty sa zmlúvaš nad všetkými, pretože si všemocný, zhovievavý bývaš s hriechmi ľudí, aby sa kajali. Lebo všetko, čo je, miluješ a nič nemáš v nenávisť z toho, čo si urobil; lebo, keby si bol nenávidel niečo, nebol by si to utvoril (Múd 11, 23 – 24).* Je to práve láska, ktorú satan odmieta. On ju odmieta s plným vedomím.

Keby prijal odpustenie, Boh by mu odpustil, ale on nemá nijaký podnet, aby svoju revolúciu ukončil. Jemu je jasné, proti komu a proti čomu bojuje. V kríži a v zmŕtvychvstani Ježiša Krista mohol vidieť najväčšiu Božiu lásku. Nijaké opakovanie jeho rozhodnutie nezmení.

Ježiš povedal: Existuje jeden hriech, ktorý sa neodpúšťa, a to je hriech proti Duchu Svätému. Je to bezpochyby odmietnutie milosrdenstva a spásy. To jednoducho nemožno odpustiť, je to večne trvajúci hriech.

Boh odpúšťa vždy, o tom svedčí predovšetkým evanjelium. Zavrhnutie, to je práve odmietnutie odpustenia. To je neodpustiteľné nie preto, že by Boh vyniesol krutý rozsudok, ale pre nesmierne bezmocnosť lásky, ktorá zlyháva, keď máme niekoho k láske nútiť.

Je pravda, že naša ľudská sloboda je obmedzená, a rovnako tak naše svedomie, ktoré je niekedy dokonca slepé. Pokiaľ sme tu na zemi, môžeme začať odznova. Aj ten najväčší hriešnik sa môže stať svätým. Na to nie je nikdy neskoro, poznáme príklady, a to aj na protiklad – totiž hrozné pády. Preto sa súd koná až po smrti.

Bezpochyby, svoje večné určenie si pripravujem svojim životom. Potvrdí sa však až potom, keď budem stáť pred Kristovou tvárou. Potom uvidím Božiu pravdu v nezatiennom svetle a prav-

du rozhodnutia, ktorá určovala môj život. Moja sloboda je teda bez hraníc, bez vplyvu a prekážok, s ktorými sa tu stretám.

Toto rozhodnutie potom nemožno odvolať. Blažený je ten, kto ako dobrý lotor na kríži uzná svoju hriešnosť a sám sa zverí do Božieho milosrdenstva. Bude stačiť vydať sa mu v láske. Ale je to také jednoduché? Potiaľ autor článku.

Možno ešte dodať: Nepotrebujeme sa znepokojovať nad počtom spasených, ale nad tým, či medzi nimi budem ja sám, a v duchu myšlienky Krista – prikaz lásky – pracovať aj na spásu svojich bratov a sestier. Všimnime si pritom postoj Krista Pána: *„Pane, je málo tých, čo budú spasení?“ On im povedal: „Usilujte sa vojsť tesnou bránou, lebo hovorím vám: Mnohí sa budú pokúšať vojsť, a nebudú môcť“ (Lk 13, 23 – 24)* Všimli ste? Ježiš neodpovedá na túto otázku. Hovorí o spôsobe vstupu do Božieho kráľovstva. Nešpekulujme teda nad počtami spasených, alebo zatratených. Budú obe skupiny, to je isté, ale Boh nelimituje počty ani v jednom ani v druhom prípade. Rovnako tak Ježiš neudáva ani termín posledného súdu, hovorí, že *„o tomto dni a ani o tej hodine nevie nik, ani nebeskí anjeli, ani Syn, iba Otec (Mt 24, 36).* Takže **buďme múdri, a nenechajme sa znepokojovať tými, čo nám posielajú rôzne maily a prinajmenej nás zneisťujú, ale mnohým ohrozujú život viery.** A čo s výrokmí svätcov? Vytrhnuté z kontextov sú veľmi nebezpečné. Potrebujeme ich poznať v celom kontexte. Aj z *Písma* sa dá dokázať, že *Boha niet (Ž 14, 1)*, ale pred tým je: *Blázon si v srdci hovorí.*

Svätko 34/2015 z Vision 2000 – 4/ 2015.

Z češtiny preložila a pripravila X.D.

Eucharistia štyri eucharistické augustové nedele

V uplynulom mesiaci august sme mali možnosť v liturgii slova pri štyroch po sebe nasledujúcich nedeľných svätých omšiach počúvať v evanjeliách slová o pokrme – konkrétne o chlebe.

Všetko sa to začalo 17. nedeľou v cezročnom období (26. júla), kedy sme počuli o tom, ako Pán Ježiš nasýtil hladujúci zástup (okolo päťtisíc mužov) chlebom, z ktorého potom nazbierali dvanásť košov odrodín. Bol to sice hmotný chlieb, ale už tu vidíme predobraz eucharistického chleba, z ktorého nesmie nič vyjsť nazmar a ktorý dokáže nasýtiť obrovské duchovne hladujúce zástupy.

Osemnásť cezročná nedeľa išla už o úroveň vyššie: zástup sice hľadal Ježiša kvôli fyzickému chlebu – aby sa fyzicky najedli – ale Pán už začína pomaly pre-

chádzať z „fyziky“ na duchovnú oblasť a prítomným hovorí: *Veru, veru, hovorím vám: Nie Mojžiš vám dal chlieb z neba, ale môj Otec vám dáva pravý chlieb z neba. Lebo Boží chlieb je ten, ktorý zostúpil z neba a dáva svetu život. Ja som chlieb života. Kto prichádza ku mne, nikdy nebude hladovať, a kto verí vo mňa, nikdy nebude žizniť.* Ľud, ktorý bol pri Ježišovi, mal možnosť porozumieť, že Ježiš neprišiel na svet, aby nás krmil materiálным chlebom, aby nás „zaopatril“ po fyzickej a materiálnej stránke. Vnímavý človek – a evanjelium sa prihovára aj nám, ľuďom dneška – mal možnosť porozumieť, že Kristus nám chce dať niečo viac ako len bežnú stravu. V čítaniach Osemnástej cezročnej nedele opäť vidíme nádherné náznamy na eucharistický chlieb, ktorý sa nám ponúka pri svätej omši – zasýti nie telesne, ale hlavne duchovne...

Devätnásta neďeľa v cezročnom období vo svätom evanjeliu ústami Pána Ježiša jasne poukazuje na skutočnosť, že Ježiš je ten nebeský chlieb, ktorý nás chce duchovne sýtiť po celé veky: *Ja som živý chlieb, ktorý zostúpil z neba. Kto bude jesť z tohto chleba, bude žiť naveky. A chlieb, ktorý ja dám, je moje telo za život sveta.* Takže Eucharistia, ktorú môžeme prijímať pri svätej omši, je naozaj Božie telo, lebo pri svätej omši si pripomínáme to, že sa za nás obetoval, ale aj to, že nás nasycuje samým sebou.

A napokon **Dvadsaťa neďeľa v cezročnom období** (16. august) je už úplný vrchol Ježišovho poodkryvania toho, že on je skutočne Spasiteľ, a ten, ktorý nás nikdy neopustí a bude nás duchovne nasycovať samým sebou. Stojí za to pripomenúť si jeho slová z neďeľného evanjelia, ktoré zaznamenal svätý Ján: *Ja som živý chlieb, ktorý zostúpil z neba. Kto bude jesť z tohto chleba, bude žiť naveky. Veru, veru, hovorím vám: Ak nebudete jesť telo Syna človeka a piť jeho krv, nebudete mať v sebe život. Kto je moje telo a pije moju krv, má večný život a ja ho vzkriesim v posledný deň. Lebo moje telo je pravý pokrm a moja krv je pravý nápoj. Kto je moje telo a pije moju krv, ostáva vo mne a ja v ňom.* (porov. Jn 6, 51 – 58)

Milí čitatelia, vidíme, že liturgia počas štyroch augustových neďeľných svätých omší – slovami Pána Ježiša, ktoré povedal v evanjeliách – nás postupnými krokmi privádza k poznaniu, že aj náš pohľad veriaceho kresťana sa má postupne presúvať od fyzického chleba k chlebu nebeskému – k Telu Kristovmu. Neďeľa skutočne prechádzala od fyzického pokrmu pre telo (rozmnoženie a nasýtenie davu) až po nasýtenie duše, spojené s celkom konkrétnymi prislúbeniami od Ježiša: *Kto bude prijímať Ježišovo telo a krv, bude žiť naveky.* Samozrejme, myslí sa večný život v nebi.

V tomto texte sa viackrát vyskytlo slovo „Eucharistia“. V ďalšom pokračovaní tohto článku si podrobnejšie vysvetlíme význam tohto slova.

Skúsme teda spoločne prosiť Pána,

aby sme aj my náš duchovný zrak postupne odvracali len od čisto materiálnych potrieb nášho sveta aj k potrebám duchovným. Skúsme naozaj robiť všetko pre to, aby sme často a s láskou prijímali nebeský chlieb pri svätej omši v súvislosti so slovami Pána, keď povedal: *Veru, veru, hovorím vám: Ak nebudete jesť telo Syna človeka a piť jeho krv, nebudete mať v sebe život.* **Stanislav Čúzy, kaplán**

Farská knižnica informuje

Tento rok ako by sa vreco roztrhlo s jubilejnými rokmi: Rok zasvätených; Rok sv. Terezy z Avily a od 12. júla aj jubilejný rok sv. Filipa Neriho z príležitosti 500. výročia jeho narodenia vo Florencii v Taliansku.

Pri tejto príležitosti vyšla drobná publikácia **Louisae Camusová: Sv. Filip Neri (LÚČ, vydavateľské družstvo, Bratislava, 2015, 83 s.)**, ktorá sa v tomto po prázdninovom čase ocitla na policičke farskej knižnice.

Sv. Filip Neri si isto získal svoj fanclub už z filmového spracovania jeho života, ktorý sme mohli vidieť aj na televíznych obrazovkách v minulých rokoch. Prebal tejto knihy tvorí práve filmová postava svätca a viacpočetná skupina chudobných rímskych detí, ktorým sa sv. Filip nezištne venoval.

Knižka má menší formát, je napísaná veľmi priateľským štýlom, ľahko sa číta, ťažko sa odkladá, väčšina z vás ju prečíta na jedno posedenie a dlho bude cítiť hlboko v sebe dobrotu a priateľstvo radostného kňaza zo 16. storočia, akoby 500 rokov od jeho narodenia bol len krátkučký úsek dejín.

Aj keď sa sv. Filip Neri narodil vo Florencii, väčšinu svojho apoštolského života prežil v Ríme a dokonca ho vyhlásili aj za jedného z patrónov Ríma. Jeho kňazská činnosť bola veľmi rôznorodá, venoval sa každému, kto jeho pomoc potreboval: bezprizorným deťom, chudobným, chorým, opusteným, pútnikom, ktorí prišli na púť do Ríma... Jednoducho všetkým, ktorí potrebovali nejakú pomoc či už na duchu, alebo na tele... Bol veľmi radostným a dobroprajným človekom, veľmi rád sprostredkával Božie milosrdenstvo ostatným. Čoskoro mal nasledovníkov z radov kleru, ale aj laikov. Založil Kongregáciu oratoriánov, ktorí dodnes pokračujú v jeho šľapajach a sprostredkujú charizmu sv. Filipa Neriho ľuďom 21. storočia. Aj nám má sv. Filip Neri čo povedať. Keď už nič iné, tak aspoň to známe z filmu: „Buďte dobrí, ak môžete...“ ☺

Monika Šandorová

(Dokončenie zo s. 7)

movine. Aj dnes, keď zažívame priam hystériu kvôli vlne utečencov, ktorá nevznikla spontánne, ale je organizovaná a naplánovaná, je veľmi dôležitá, aby sme si aj v Cirkvi a v charitatívnych dielach na Slovensku nezatvrdzovali srdce pred nikým, kto je skutočne v núdzi. Zároveň by to bol prejav nie milosrdenstva, ale skôr naivity, krátkozrakosti a alibizmu, ak by sme, poviem to obrazne, úmorne odčerpávali vodu z člna, ktorému hrozí potopenie a pritom nechceli vidieť, že niekto drzo a rovno pred nami doň navrtáva nové diery. Niekomu veľmi záleží na tom, aby sa Európa totálne duchovne rozleptala. Guráž niektorých „utečencov“ už teraz kladie nájostlivejšie otázky o tom, kto sú títo ľudia, ako a vďaka komu sa sem dostali a s akými úmyslami sem prichádzajú? Bolo by našou fatálnou chybou, ak by sme pri snahe úprimne riešiť problém, ktorý tu niekto zámerne vyvoláva, nechtiac spolupracovali na generovaní iného megaproblému, ktorý už teraz morálne a duchovne zdevastovanú Európu načisto dorazí.

Tretí modus v prístupe k islamu predstavuje osoba sv. Františka z Assisi a rehole františkánov. Veľmi odporúčam prednášku nášho pomocného biskupa Mons. Jozefa Haľka, ako odznela v kostole kapucínov 19. júna t.r. na tému: „Priama reč Al-Kamilovi.“ Je dostupná aj na webovej stránke našej arcidiecézy. Sv. František pri prechode cez nepriateľskú líniu pri egyptskej Damiette riskoval svoj život, a ešte viac, keď pred samotným sultánom hájil vznešenosť kresťanskej viery. Zrejme nielen jeho kázanie, ale aj fascinácia Františkovou osobou, jeho čistotou úmyslov, pokorou a hlbokým presvedčením o spásе skrze Krista, ktoré v nepriateľskom tábore jasne deklaroval serafinský svätec, urobili dojem na moslimského panovníka. Ako povedal o. biskup Haľko, hoci sultán aj naďalej zostal moslimom, ale Františkovo kázanie a jeho osoba vyvolali v sultánovi „vnútornú otvorenosť“. Sv. František, keď posielal svojich bratov na misie medzi moslimov, takto ich inštruoval: „**S nikým sa nehádajte, s nikým sa nepúšťajte do diskusií (o viere)! Služte všetkým a svojim životom preukážte, že ste kresťania! A ak vás Duch osvieti, kážte!**“

Práve v tomto období som sa pustil do kompletného prečítania knihy *Boží štát* (De Civitate Dei) od sv. Augustína. Myslím, že viacerí intuitívne cítíme, že náš kedysi kresťanský kontinent prechádza radikálnou premenou. Práve v Augustinovom *Božom štáte* sa snažím vycítiť, v čom sa líši to ľudské a pozemské, či dobré alebo zlé, ale vždy pominuteľné, od toho, čo je Božie a ostáva naveky. Aj Augustín mal obavy, keď videl, ako sa Rímska ríša rúca pod najzárdmi barbarov, ale o to viac veril Bohu a dôveroval jeho Prozreteľnosti, ktorá spravuje tento svet. Jeho slová sú priam proctvom aj do dnešných dní: „Ak sa však pre pozemské blaho zanedbávajú väčšie dobrá, ktoré patria k nebeskému štátu, kde bude víťazstvo upevnené večným a najvznešenejším pokojom, a ak sa pozemské blaho pokladá za jediné dobro a miluje sa viac ako nadzemské veci, nevyhnutne bude nasledovať bieda, ak tu nebola, a rozmnoží sa bieda, ktorá tu už bola.“ Keď citíme, ako sa v našej Európe stráca kresťanská identita, v tom vidíme našu najväčšiu slabosť a ohrozenie. Strata pudu duchovnej sebazáchovy v konfrontácii s prívalom moslimských utečencov je nie príčinou, ale skôr dôsledkom tohto nášho vnútorného oslabenia. Kresťanstvo sa nie bezdôvodne cítilo po stáročia ohrozené islamom. V histórii Cirkvi mali preto svoje miesto aj križiaci, ktorí bojovali, aj rehole, ktoré platili výkupné. Ale ten najťažší boj, ktorý zväzame nie s inými, ale sami so sebou, nám naznačuje výzva Božieho muža z Assisi: *Služte všetkým a svojim životom preukážte, že ste kresťania!* Majme s Božou milosťou odvahu a odhodlanie práve a predovšetkým k takémuto zápasu!

Branislav Čaniga, Váš blumentálsky farár

ÚRADNÉ HODINY NA FARSKOM ÚRADE

doobeda Po - Pi: 9,00 - 11,00 h; poobede Po - Št: 14,30 - 16,30 h; telefón (kancelária): 55 56 23 19, 0904 555 566; zaopatrovací mobil: 0948 313 363 (služi výlučne na zaopatrenie chorých).

SVÄTÉ OMŠE

Aktuálny omšový poriadok a spovedanie pozri v rubrike OZNAMUJEME.

• **nedeľa a sviatky:** 6,00; 7,30; 9,00; 10,30; 12,00 (ak sviatok pripadá na sobotu, sv. omša o 12,00 h nie je); 16,30; 18,00 (maď.); 19,00 h; • **pracovný deň:** 5,45; 6,30; 16,30; • **v sobotu:** 6,30; 18,00 h; • **sviatok v pracovný deň:** podľa oznamov; • **deň pracovného pokoja, ktorý nie je cirkevne prikázaný sviatok:** podľa oznamov.

Počas školského roka:

sv. omša pre mládež utorok - 18,00 (spieva zbor Běčkari)

sv. omša pre birmovancov piatok - 18,00 (spieva mládežnícky zbor)

sv. omša pre deti nedeľa - 10,30 (spieva mládežnícky zbor)

VYSLUHOVANIE SVIATOSTI ZMIERENIA

• vo **všedné dni** ráno pri sv. omši o 6,30 h, večer pri sv. omši o 16,30 h; • v **prvopiatkovom týždni** aj pri ranej sv. omši o 5,45 h (pondelok až piatok); vo štvrtok a piatok od 15,00 h; • v **sobotu** po skončení ranej sv. omše, ktorá začína o 6,30 h a večer pri sv. omši o 18,00 h; • v **nedeľu dopoludnia** pri sv. omšiach o 7,30; 9,00; 10,30; 12,00 h.

FATIMSKÁ SOBOTA

5. 9. po sv. omši, ktorá sa začína o 6,30 h, teda asi o 7,15 h, kedy sa chceme stretnúť pri modlitbe posvätného ruženca.

VEČERADLO S PANNOU MÁRIOU

v sobotu 19. 9. ráno po sv. omši, ktorá sa začína o 6,30 h.

ADORÁCIA

• v **stredú** po skončení sv. omše, ktorá začína o 6,30 h, s modlitbou sv. ruženca • vo **štvrtok** po skončení sv. omše, ktorá začína o 16,30 h; do 17,55 h.

KATECHÉZA

• **rodičov, ktorí žiadajú krst svojho dieťaťa**, každú stredu o 18,00 h. Účasť obidvoch rodičov je potrebná. Očakávame aj krstných rodičov. Nahlásiť krst dieťaťa a vyplniť krstný listok možno v ktorýkoľvek deň v úradných hodinách v kancelárii farského úradu. Potrebným dokladom je rodný list dieťaťa.

• **pred prijatím sviatosti manželstva** sa snúbenci stretnú dvakrát s kňazom, raz s psychológom a raz s lektorom prirodzeného plánovania rodičovstva. Stretnutia snúbencov sú v pondelky o 18,00 h - jednotlivé dátumy nájdete na farskej webovej stránke. Je vhodné zachovať poradie stretnutí. Treba sa hlásiť aspoň tri mesiace pred plánovaným termínom sobáša.

• **príprava birmovancov** prebieha v skupinových stretnutiach vo všedné dni na fare. V pondelky, utorok a stredy o 18,00 h a v štvrtky a piatky o 17,00 h na fare. Zvlášť pre birmovancov je sv. omša v každý piatok o 18,00 h.

KNIŽNICA SVÄTEJ KATARÍNY - BLUMENTÁL

Knižnica svätej Kataríny z technických dôvodov nebude až do odvolania poskytovať svoje služby.

PORADŇA

- **pre prirodzené plánovanie rodičovstva** (Billingsova): St 17,00 - 19,00 h; potrebné je objednať sa na tel. č. 02/45 94 39 30;
- **sociálna:** Po 9,00 - 11,00 h;
- **právna:** v stredu 15,30 - 17,30 h, 1. a 3. štvrtok 9,00 - 11,00 h.

ŽENY ŽENÁM

sa od septembra budú schádzať každý druhý štvrtok v mesiaci.

ÚMYSEL APOŠTOLÁTU MODLITBY NA SEPTEMBER

Všeobecný:

Aby vzrastali možnosti formácie a pracovných príležitostí pre všetkých mladých.

Evanjelizačný:

Aby katechéti boli vlastným životom vernými svedkami viery, ktorú ohlasujú.

Úmysel KBS:

Aby naša vlasť pod ochranou Sedembolestnej Panny Márie bola vždy naplnená pokojom a bratskou jednotou.

VÝZNAMNÉ LITURGICKÉ DNI

7. 9. Sv. Marka Krížina, Melichera Grodzieckeho a Štefana Pongráczza, kňazov a mučeníkov

8. 9. Narodenie Panny Márie

2. 9. Najsvätejšieho mena Panny Márie

14. 9. Povýšenie svätého kríža

15. 9. Sedembolestnej Panny Márie, patrónky Slovenska

21. 9. Sv. Matúša, apoštola a evanjelistu

29. 9. Sv. Michala, Gabriela a Rafaela, archanjelov

OZNAMUJEME

• **omšové úmysly** na mesiac október sa budú zapisovať vo pondelok **2. septembra od 16,00 h v seminárnej miestnosti FÚ na Vazovovej 8;**

• v **nedeľu 6. septembra** pri spievaných svätých omšiach budeme vyprosovať dary Ducha Svätého pre žiakov, študentov a učiteľov modlitbou **Veni Sancte;**

• v **nedeľu 15. septembra na sviatok Sedembolestnej Panny Márie** budú **sväté omše** o 6,00, 7,30, 9,00, 10,30, 16,30 a 18,00 h (slovenská);

• v **nedeľu 20. septembra 2015 z príležitosti II. národného pochodu za život** v rámci dopoludňajších pro-life bohoslužieb budú **svätú omšu o 10,30 h** v našom chráme **sláviť biskupi, kňazi a veriaci Košickej arcidiecézy.** Sv. omša o 12,00 h v ten deň nebude;

• **záujemcovia o prípravu dospelých na prijatie sviatostí** - krstu, svätého prijímania a birmovania sa môžu **prihlásiť v kancelárii farského úradu počas úradných hodín do konca septembra;**

• **žiaci 9. ročníka ZŠ a starší, ktorí chcú prijať sviatosť birmovania v našej farnosti, sa môžu prihlásiť do konca septembra v kancelárii farského úradu počas úradných hodín.**

Z listu čitateľky

V jeden augustový deň po svätej omši v sakristii nášho kostola som bola svedkom malého incidentu. Istá pani dosť hlasno a podráždene vyčítala kňazovi, ktorý slúžil svätú omšu, nesprávnú výslovnosť, že nemäkčí hlásky, ktoré sa v slovenčine vyslovujú mäkko. Bola som na tej svätej omši, ale priznávať sa, že som sa nezamerala na výslovnosť kňaza. Zaujal ma obsahom svojej kázne, pretože mal krásny príhovor, za čo mu chcem aj týmto spôsobom poďakovať. Som presvedčená, že v ten deň upútal mnohých, pretože v kostole bolo ticho, no, ako v kostole. Možno, teoreticky má tá pani pravdu, ale započúvajte sa do reči moderátorov, redaktorov, verejných činiteľov, hercov... Tam všade reklamuje ich zlú výslovnosť? V tejto súvislosti som si spomenula na pátra Vellu, isto ho mnohí poznajú. Cestuje po svete a prihovára sa ľuďom svojou nie celkom dobrou výslovnosťou v anglickom jazyku. Napriek tomu má vo svete milióny vďačných poslucháčov, všade si ho vážia a nevyčítajú mu jeho nie celkom správnu angličtinu. Domnievam sa, že v chráme by sme sa mali zamerať predovšetkým na počuté slovo. Chýba nám asi väčšia tolerancia, alebo si neuvedomujeme, načo sme prišli do kostola? **G. M.**

Blumentál, vydáva Rímskokatolícka cirkev, farnosť Bratislava Blumentál, Vazovova 8. **Zodpovedný redaktor: Xénia Duchoňová. Cenzor: Branislav Čaniga. Spolupracovníci:** Ján Sitár, Daniel Dian, Stanislav Čúzy. S povolením Arcibiskupského úradu v Trnave zo dňa 16. 12. 1997 č. 4264/97. Príspevky v rozsahu maximálne dve normostrany, návrhy a pripomienky k farskému časopisu môžete dať v zalepenej obálke do sakristie farského kostola alebo do farskej kancelárie pod zn. časopis Blumentál, resp. poslať na **mailovú adresu: blumdux@centrum.sk.** Redakcia si vyhradzuje právo úpravy príspevkov. Sadzba: Forma, s. r. o. Tlač: VEDA, Bratislava. **Internet: www.blumental.sk.**